

Tijdelijk stelen voor de grap: een geliefde traditie onder oudejaarsclubs

Fryslân kent een lange geschiedenis als het gaat om oudejaarsstunts. Zweefreinen, olympische ringen en kanonnen: ze zijn allemaal eens 'tijdelijk' gestolen. Hoe complexer de verdwijntruc, des te geslaagder de stunt, zo lijkt het credo. Dat vergt soms minutieuze voorbereiding.

Terug naar toen

Majelle Hoek

Toen de Drachtster oudejaarsvereniging Frijsteat Folgeren in 1963 werd opgericht, was het plan elk jaar een ludieke actie te houden, als reactie op het stichten van brandjes, vernielingen en andere oudejaarsruststokerij. Pas later begon het echte stelen van in het oog springende objecten. Nou ja, tijdelijk beheren dan. Vaak met hotel Vreewijk - nu een appartementencomplex - op de achtergrond als podium voor de ontvreemde buit.

Een journalist van deze krant schrijft hier op 31 december 2013 over: 'Bij dat ontvreemden was het altijd spannend of de mannen zouden worden betrapt, zeker tijdens monsterontvreemdingen. Zoals de straaljager die ze van de vliegbasis in Leeuwarden haalden. 's Nachts werd het toestel op een grote dieplader langs allerlei binnenweggetjes naar Drachten gebracht. Of de ontvreemding van de stoel van toenmalig commissaris van de Koningin Ed Nijpels: 's ochtends vroeg kwamen de Drachtsters verkleed als personeel van een verhuisbedrijf het provinciehuis in Leeuwarden binnenwandelen. De stoel namen ze onder een kleed zo mee naar buiten, onder het mom van 'een kast die moet worden gerestaureerd'. Benne Veenstra van de nieuwaarsploeg destijds: „Het is dan leuk om te zien hoelang het duurt voordat de diefstal wordt ontdekt. Bij de commissarisstoel was dat pas twee weken later.”

Elk jaar duiken ze rond deze tijd van het jaar weer op: krantenberichten over plots verdwenen voorwerpen die vervolgens weer op hun plek verschijnen. Grote kans dat het om een oudejaarsstunt gaat. Ook al blijft dit soms in het ongewisse. Toen de Marsumers op 1 januari 1998 traditiegetrouw de klok van de hervormde kerk aldaar wilde luiden, bleef het ijsig stil. Wat bleek: de klepels waren verdwenen. Niet veel later hingen de monumentale klepels - uit 1472 en 1618 - er weer. Het terughangen van de loodzware klinkers moet een complexe bezigheid zijn geweest zo hoog in de toren. Alleen niemand die zich meldde. Als klokkenluider.

Zwaar geschut

Friese oudejaarsverenigingen hebben een grote staat van dienst als het gaat om verdwijntrucs. Eind 1990 regende het oudejaarsstunts. Plaatsnaamborden, beschilderde auto's en een jaknikker waren slachtoffer van diverse clubs. Zwaar geschut werd ook ingezet: kanonnen kwamen en gingen die jaarwisseling. Zo haalde een groep van twaalf Makkumers twee oude scheepskanonnen terug die toen al zeventig jaar geen deel meer uitmaakten van het Makkumer dorps-

interieur. Om de kanonnen - 800 kilo per stuk - snel te kunnen ontvreemden, was de oudejaarsploeg eerst in training gegaan. Met gewichten tot 550 kilo werd geoefend om de flinke kanonnen de baas te kunnen zijn. En dat lukte: binnen twintig minuten werd het schiettuig op de aanhangwagen geladen. De kanonnen - oorspronkelijk afkomstig van het boven Terschelling vergane schip de Lutine - waren sinds 1886 in handen van kalkbrandersbedrijf Willem Maas uit Makkum die ze voor zijn bedrijf tentoonde. Daar hebben ze gestaan tot de firma Maas stopte en de kanonnen bij een kasteel eigenaar in Amerongen terecht kwamen. De kanonnen hoorden in Makkum thuis volgens de stuntgroep, maar of ze mochten blijven? 'Met de huidige eigenaar van het kasteel zal nu besproken worden wat er met de kanonnen moet gebeuren', aldus deze krant op 2 januari 1991.

Ver van huis

Nog meer kanonnengesleep dat jaar in Oldeberkoop, waar de dorpsbewoners verrast opkeken toen oudejaarsvereniging De Geitefok met het eeuwenoude kanon uit hun eigen dorp kwam aanzetten. De oudejaarsploeg had het kanon niet eens als stunt ontfoetseld, maar om te voor-

Met gewichten tot 550 kilo werd geoefend om de flinke kanonnen de baas te kunnen zijn

komen dat het de buit werd van andere verenigingen. Het *Friesch Dagblad* noteert in die tijd: 'Hoewel Oldeberkoop dus zelf niets kwijt wilde raken, nam de ploeg wel iets weg uit een ander dorp. Op de oudejaarswagen gezeten, vierde de kunststoffen kikker uit Akkrum de wisseling van het jaar ver van huis, broederlijk naast de naamborden van Elsloo en 't Ronde.' De plaatsnaamborden werden geconfisqueerd nadat de oudejaarsclubs uit die dorpen zich verdacht ophielden in Oldeberkoop. Voorzitter Bert de Boer reageerde: „Ze hadden snode plannen. Ze hadden het voorzien op het symbool van onze geit. Het is hen echter niet gelukt het standbeeld mee te nemen, maar we konden dat niet op ons laten zitten.”

Kanonnen lijken in trek als tijdelijk steelobject. In 1993 moesten de kanonnen uit Sloten - geplukt van de stadswallen - het ontgelden. De pikkers van het zware geschut waren dit keer de leden van oudejaarsploeg Frijstaet Folgeren. De oorlog in Joegoslavië vormde de

Oudejaarsploeg De Geitefok in 2011, met de verdwenen ringen uit het Olympisch Stadion. Foto: Rens Hooyenga

aanleiding voor de actie. De tekst bij het kanon luidde: 'De Frijsteat kanonnen swije, koene wy it yn de hiele wrâld sa mar krije. Wêz wizer, smei se om ta ploechizers.'

Van sokkel gebeiteld

Andere graag gepikte voorwerpen onder oudejaarsverenigingen zijn standbeelden. Zelfs Lenin, die door een ondernemer vanuit de DDR naar Groningen werd gehaald, heeft even in Fryslân vertoefd. 'Lenin regeert op Rode Plein in Oosterwolde', schrijft deze krant in 1998. Om de zeventienduizend kilo zware Lenin van Groningen naar de Brink te verslepen werden twee grote hijskranen geregeld. 'Het beeld, dat aan brons alleen al een waarde heeft van een ton, was tijdens het transport verzekerd.' Lenin werd even later weer netjes naar het Groningse Tjuchem getransporteerd. Dat jaar werd ook het net onthulde elfstedenmonument uit Alde Leie van zijn sokkel gehaald. De kapers: oudejaarsgroep Vesuvius uit Elsoo. Zij waren voornemens Us Mem van haar plek aan de Harlinger Singel in Leeuwarden te halen. Alleen week de loodzware koe niet van haar plaats.

Wie een jaar later wel wilde wijken was It Feintsje van Menaam. Niet dat het Menamer jongetje vrijwillig wegfietste: het bronzen ventje werd van zijn sokkel gebeiteld door Hallumer oudejaarsvereniging de Bjusterbaarlike Klaaikluten. Clublid Sjoerd-Jan van Gunst destijds: „We hebben doeken om het gereedschap gedaan om het geluid te dempen en moesten af en toe in de bosjes duiken om ons voor passerende auto's te verstoppen.”

Grootste pechvogel

'Alles wat verdween is weer boven water', kopte deze krant in januari 1999 over de verdwijntrucs van oudejaarsclubs. Een strenge voorwaarde bij het stelen van objecten voor oudejaarsstunts: dat ze in het nieuwe jaar weer naar de eigen plaats worden gebracht. Sommige gekaapte voorwerpen kwamen wel heel snel terug op hun oorspronkelijke plek. Toen De Geitefok het

beeld van Bonfire, het paard van Anky van Grunsven uit Noord-Brabant, eind 2006 poogde te pikken, konden de leden onverrichter zake terug naar Fryslân: betrapt door de politie. De oudejaarsvereniging werd dat jaar door een *Friesch Dagblad*-journalist tot 'grootste pechvogel' uitgeroepen vanwege de mislukte stunts. Want: 'De tweede stunt strandde eveneens. Op de snelweg A6 ter hoogte van Swifterbant om precies te zijn. De mannen hadden ditmaal de grote mascotte

Het is dan leuk om te zien hoe lang het duurt voordat de diefstal wordt ontdekt

van het pretpark Walibi in Biddinghuizen in een aanhangwagen geladen. Ze hadden de kangoeroe van de wereldbol bij de ingang geplukt. Ooggetuigen vonden dit echter een zo raar tafereel dat ze de politie waarschuwden. En die wisten de mannen andermaal aan te houden. Ze kregen een proces-verbaal; de mascotte is onbeschadigd terugbezorgd.' Gelukkig was er een reservestunt, zij het iets minder spectaculair: een nagemaakte kluis van de bank Bercoop die werd overgenomen door de Friesland Bank.

Dat jaar stond in het teken van mislukte stunts. Bij Frijsteat Folgeren was het pas bij de vierde poging raak. Drie keer zat de Drachtster oudejaarsploeg bij een wedstrijd waar sc Heerenveen speelde, maar steeds werd het mega-T-shirt van de club maar niet uitgerold. Tot bij de wedstrijd tegen Utrecht. Daar sloeg de vereniging toe: het grote shirt werd meegenomen en in Drachten getoond. „It rint hjir wer stoarm”, aldus Sytze Jan Hof.

Niet altijd wordt een oudejaars-

grap gewaardeerd door eigenaren van het weggenomen voorwerp. Zoals die keer bij het weghalen van de ringen uit het Olympisch Stadion in Amsterdam in 2011. De daders dit keer: oudejaarsgroep De Geitefok. Het tijdelijk beheren van de ringen werd de club zo kwalijk genomen dat het kwam tot een rechtszaak die uiteindelijk met een schadevergoeding werd afgedaan. De politie zorgde ervoor dat de ringen weer richting Amsterdam gingen. Het was niet de eerste keer dat stunts leidden tot een boete. Zo konden alle negen leden van de Vesuviusclub uit Elsloo vierhonderd euro neertellen omdat ze eind 2001 het bronzen beeld van Rinus Michels stalen uit de tuin van het bondsbureau van de KNVB in Zeist.

Netjes terug

Stelen als stunt is niet zonder risico. Met name voor kostbare objecten moeten de nodige voorzorgsmaatregelen worden genomen. Waar Lenin voor een ton werd verzekerd, spande de superbus van wijlen Wubbo Ockels in 2010 de kroon. Toen haalde Frijsteat Folgeren de tien ton wegende snelle bus naar Drachten. De bus werd verzekerd voor vijftien miljoen en gepikt vanaf het universiteitscomplex van Delft.

Doorgaans lijken oudejaarsverenigingen zich niet te weerhouden door zware objecten. Hoe groter, hoe beter lijkt het credo. De zweef trein van vijftig ton was misschien wel het zwaarste oudejaarsobject dat voor even gekaapt werd. De trein - een prototype - stond in het Duitse Emsland tentoongesteld. Dat weerhield de Drachtsters er niet van met een kraan en een dieplader de trein mee te nemen. Dit keer werd wel wat van de stuntregels afgeweken: de exploitant was op de hoogte gesteld en kreeg de magneettrein in januari 2000 netjes terug.

Wie overigens ook netjes terug moesten waren de Makkumer kanonnen. Zij staan weer in Amerongen. Wie weet voor hoe lang nog...

Elke maand belicht het *Friesch Dagblad* een thema vanuit het eigen archief